עין משפט נר מצוה

א [טוש"ע י"ד סי' תב סעי' יב]:
ב [שם סעיף ג]:
ג [מיי' פ"ג מהל' אבל הל' א טוש"ע י"ד סי' שפב סעי' א]:
קיא ד מיי' פ"ו מהל' אבל הלכה א סמג עשין דרבנן ב טוש"ע י"ד סימן תב סעיף א:
קיב ה ו מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף ה [וטוש"ע א"ח סי' תקמח סעי' יז]:
קיג ז מיי' שם הל' א טוש"ע י"ד שם סעי' ד [וסי' שמ סעיף יח]:
קיד ח ט מיי' פ"ח שם הלכה ו טוש"ע י"ד סימן שמ סעיף יח:
קטו י מיי' שם פ"ב הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סימן שעד סעיף ד:
קטז כ ל מ מיי' שם הלכה ד ה טוש"ע שם סעיף ו:
קיז נ מיי' שם הל' ה טוש"ע שם וסימן שפא סעיף ו:
קיח ס מיי' שם פ"ח הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סימן שמ סעיף א:

◆

רבינו חננאל

ועוד ר' חייא נהג על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה יום אחד. ולמדנו ממנו שלשה דברים, למדנו כי האבל אסור בנעילת הסנדל. וכי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד. וכי מקצת היום ככולו. תני ר' אדא קמיה דר' יוחנן, [שמען] שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשת רחוקה, עולה לו ואינה נוהגת אלא יום אחד. וכן אמר ר' יוסי בר' אבין, שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי הרגל נעשת רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד. כללו של דבר, כל יום שמועה שאינו נוהג בו אבילו[ת] כאלו עדיין לא שמע. השומע שמועה רחוקה ברגל, קורע או אינו קורע. ר' מני אמר אינו קורע, ר' חנינא אמר קורע, ר' מני אמר אינו קורע וכל היכא דליכא עליה אבילות שבעה אינו קורע, איני והתני איסי אבוה דר' זירא, מי שאין לו אלא חלוק אחד ונזדמן לו חלוק, בתוך שבעה קורע, לאחר שבעה אינו קורע. הנה קורע בתוך שבעה ואע"פ שאינו נוהג אחר הקריעה שבעה. וכי תימא משום דהיא בתוך שבעה, ועוד הא תני ר' זירא בתריה, במה דברים [אמורים] בה' מתי מצוה, פי' חמשה מכלל השבעה שהוא מצוה להתאבל עליהם, אבל על אביו ועל אמו קורע והולך. הנה שאין שם אבילות [ו]קורע. ופרקינן כי תניא היא דר' זירא לכבוד אביו ואמו. גרסינן בפרק יש בכור לנחלה, מת הבן ביום שלשים כיום שלפניו. פי' כיום ל"א, וחייב לתת ה' סלעים לכהן. ר' עקיבא אומר אם נתן לא ישול ואם לא נתן לא יתן. אמר רב אשי, הכל מודים לענין אבילות, דיום שלשים כיום שלפניו דמי, וחשוב דביום שלשים ואחד שמע, והגה א)היא שמועה רחוקה ואינו נוהג אלא יום אחד בלבד, כשמואל דאמר הלכה כדברי המיקל באבל. ת"ר כל האמור בפרשת כהנים כהן מיטמא להן. אבל מתאבל עליהן. ואלו הן, אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו ואשתו. הוסיפו עליהן, אחיו ואחותו בתולה מאמו ואחותו נשואה מאביו. וכשם שמתאבל עליהן כך מתאבל על שניים [שלהם], דברי ר' עקיבא. ר' שמעון בן אלעזר אומר אינו מתאבל אלא על אבי אביו ועל בן בנו. וחכמים אומרים כל שמתאבל עליו מתאבל עליהן. וקיימא לן כחכמים. ואוקימנא עמו בבית. כגון ראובן שמת לו בן נוהג יעקב אביו עמו בבית בלבד. וכי הא דאמר ליה רב לחייא בריה, ורב הונא אמר לרבה בריה, חמיך וחמותך שמתו ואשתך מתאבלת עליהן, באפה, כלומר בבית עמה נהוג אבילות, שלא בפניה לא תנהוג כלל, מפני כבוד אשתו. אמר ליה רב הונא למר עוקבא, לא אמרו לכבוד [אשתו] אלא חמיו וחמותו בלבד, ותניא כוותיה, וכדתניא, מי שמת חמיו א[ו] חמותו, כופה מטתו ונוהג אבילות עמה, וכן (הם)[היא] שמת חמיה או חמותה, אינה רשאה להיות כוחלת ופוקסת, אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות. ירושלמי תני ארוסתו לא מתאבל ולא אונן עליה. תני כל שמתאבל[ין] עליו מתאבלין עמו. רב מתה אחותו פקיד לחייה בריה כד תהא סליק לגבאי של נעליך מעל רגלין. אמימר שכיב ליה בר ברא, קרע עליה. אמר (ליה) [לא] קרעתי מעומד, קם קרע מעומד. אמר ליה רב אשי, ומנא לן דבעינן קריעה מעומד. אמר ליה דכתיב ויקם איוב ויקרע.

תוספות

עולה לו. פירוש הרגל עולה לו למנין שאינו נוהג אלא יום אחד: **קורע** או אינו קורע. דוקא כענין זה מיבעי ליה לפי שהיה חייב לקרוע בשעת שמועה אבל שמע שמועה רחוקה בחול אינו קורע כלל ואפי' על אביו ואמו וכן קאמר נמי בסמוך כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו והכי משמע לעיל דלא מצינו לר' חייא שקרע אע"פ שהיה אביו ואמו לגירסת ר"ח וא"ת אי מהא משמע דאינו קורע על אביו ואמו אמאי לא קאמר ש"מ דאינו קורע יש לומר דאינו מביא ש"מ כי אם ממה שראינו שעשה אבל ממה שלא ראינו אינו מביא ראיה מכל מקום מדלא קבעי הש"ס כלל אם רבי חייא קרע משמע א"נ לקרוע ובתשובת רבינו וקיני פי' דאינו קורע על שמועה רחוקה אפי' על אביו ואמו והרי"ן וגם בתוס' הרב מסופק והא דאמר בסמוך מי שאין לו חלוק וכו' מיירי כגון שהיה שאול מחבירו או נתמלא קרעים ונראה לי שיש לסמוך יותר על ה"ג מרב למח גאון דאין קורעים לאחר ל' יום אלא על אביו ואמו בלבד וברכת אבלים נחלקו בה"ג אם שמע בשבת אם חייב לברך ברכת אבלים ויש מפרשים דנקרא דברים שבצינעא וי"א כיון דמברכין בג' או בעשרה לאו דברים שבצינעא הוא: **ואחותו** נשואה בין מאביו בין מאמו. לא מיבעי מאביו אלא אפי' מאמו נמי: **על** שניים שלהם. פי' הנולדים מהן אבל באחיהם ובנשותיהם היה מסופק בתוספות הרב בשם רבו ולא ידענא מאי שנא: **על** אבי אביו ועל בן בנו. פירוש בתוספות הרב בשם רבו דהוא הדין אבי אמו ובת בתו: **באפה** נהוג אבילות. פירוש בתוספות בכל דיני אבלות נעילת הסנדל ורחיצה וסיכה וכולן כל זמן שהוא בפניה ובפ"ק דכתובות (דף ד.) קאמר עמו בבית ושמא באפה דוקא או שמא בכל הבית: **ומרחצת** לו פניו ידיו ורגליו. בחמין קאמר דאילו בצונן היא נמי מותרת: **אלא** בחמיו וחמותו. והוא הדין היא נוהגת עמו בחמיה וחמותה והא דקתני לעיל כל שמתאבל עליו מתאבל עמו בכל שאר קרובים קאמר אבל אשתו יש חילוק בין חמיו וחמותו לשאר קרובים: **אתא** בריה קרע באפיה. להיות נוהג עמו אבילות ותימה כיון דקרע כבר וכי צריך לקרוע כלל לפני הקרובים ושמא לאשמועינן דבאפיה נוהג אבילות והר"א פירש אתא בריה קרע באפיה לפי שאמימר קרע מיושב ואתא בנו להזכירו שהוא טעה לקרוע מיושב והקריעה זה עשה בנו של אמימר ועל ידי כן נזכר אמימר וקרע פעם שניה מעומד:

גמרא

אמר ליה אימא קיימת אמר ליה אימא קיימת א"ל אבא קיים אמר ליה לשמעיה חלוץ לי מנעלי והולך אחרי כלי לבית המרחץ שמע מינה תלת שמע מינה אבל אסור בנעילת הסנדל ושמע מינה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ושמע מינה מקצת היום ככולו רבי חייא לחוד רבי אחייה לחוד אמר רבי יוסי בר אבין שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה עולה לו ואינו נוהג אלא יום אחד תני רבי אדא דמן קסרי קמיה דר' יוחנן שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה אינו נוהג אלא יום אחד קורע או אינו קורע רבי מני אמר אינו קורע רבי חנינא אמר קורע אמר ליה רבי מני לר' חנינא בשלמא לדידי דאמינא אינו קורע היינו דלא איכא אבילות שבעה אלא לדידך דאמרת קורע קריעה בלא שבעה מי איכא ולא והתניא איסי אבוה דרבי זירא ואמרי לה אחוה דרבי זירא קמיה דר' זירא מי שאין לו חלוק לקרוע ונזדמן לו בתוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו קורע עני ר' זירא בתריה במה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו קורע והולך כי תניא ההיא לכבוד אביו ואמו ת"ר כל האמור בפרשת כהנים שכהן מיטמא להן אבל מתאבל עליהן ואלו הן אשתו אביו ואמו אחיו ואחותו בנו ובתו א) הוסיפו עליהן אחיו ואחותו הבתולה מאמו ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו וכשם שמתאבל עליהם כך מתאבל על שניים שלהם דברי ר"ע רבי שמעון בן אלעזר אומר אינו מתאבל אלא על בן בנו ועל אבי אביו וחכ"א כל שמתאבל עליו מתאבל עמו חכמים היינו תנא קמא איכא בינייהו עמו בבית כי הא דאמר ליה רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה באפה נהוג אבילותא בלא אפה לא תינהוג אבילותא מר עוקבא שכיב ליה בר חמוה סבר למיתב עליה שבעה ושלשים על רב הונא לגביה אשכחיה אמר ליה צודנייתא בעית למיכל לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו דתניא מי שמת חמיו או חמותו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות ותניא אידך אף על פי שאמרו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו את הכוס ומצעת לו מטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו קשיין אהדדי אלא לאו שמע מינה כאן בחמיו וחמותו כאן בשאר קרובים שמע מינה תניא נמי הכי לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו וחמותו בלבד אמימר שכיב ליה בר בריה קרע עילויה אתא בריה קרע באפיה אידכר דמיושב קרע קם קרע מעומד אמר ליה רב אשי לאמימר קריעה מעומד מנלן דכתיב ויקם איוב ויקרע את מעילו

אלא

רש"י

א"ל אימא קיימת. בלשון שאלה הוא כלומר (א) שאתה שואל על אבי שאל על אמי שאף היא אחותך: **א"ל.** ר' חייא ואמך אחותי קיימת היא: **א"ל.** רב אבא קיים עדיין לא השמיך עליו וממילא הבין. ויש אומרים בניחותא היה רב משיבו על מי שאינו שואל כדי שיבין מן הכלל וקשה בעיני לומר שרב יוציא דבר שקר מפיו: **חלוץ מנעלי.** להתאבל על אחי ואחותי: **והולך כלי אחרי לבית המרחץ.** ללמד הלכה (ב) נתכוין שאין שמועה רחוקה לאחר שלשים נוהגת אלא יום אחד ומקצת היום ככולו: **למוצאי הרגל נעשית רחוקה.** דהוי שלשים יום: **אינה נוהגת אלא יום אחד.** אע"פ דכי שמע עדיין היתה קרובה עולה הרגל להשלים שלשים דהוי שמועה רחוקה: **אינו קורע.** עכשיו דנוהג יום אחד לשמועה רחוקה: **היינו דליכא אבילות שבעה.** כלומר משום דליכא שבעה אינו קורע: **קורע והולך.** אחר שבעה אע"ג דליכא שבעה: **אבל מתאבל עליהן.** על אותן קרובים: **אחיו מאמו.** שלא מאביו דקרא משמע מאביו שלא מאמו: **אחותו נשואה בין מאביו בין מאמו.** דבקרא לא אשכחן אלא אבתולה: **על שניים שלהן.** אבי אביו ועל בן בנו ועל בן בתו ועל בן אחותו: **כל שמתאבל עליו מתאבל עמו.** כלומר מתאבל עם אביו כשהוא מתאבל על אב שלו נמצא זה מתאבל על אבי אביו וכן כל שמתאבל עליו כגון שמתאבל על בנו מתאבל עמו כלומר מתאבל עם בנו כשהוא מתאבל (ג) פי' על בן שלו ונמצא זה מתאבל על בן בנו: **היינו תנא קמא.** של רבי שמעון: **עמו בבית.** דתנא קמא לא בעי שיהא אביו או (בן) בנו עמו בבית ויושב עמו וחכמים בעו עמו בבית: **כי הא.** ענין דא"ל רב לר' חייא וכו': **באפה.** דאיתתך כשהיא אבילה דהאי נמי כל שמתאבל עליו כגון אשתו מתאבל עמו בפניו: **צודנייתא.** סעודות דאבל: **קשיין אהדדי.** דהכא קתני מצעת לו מטתו והכא קתני כופה מטתו: **בשאר קרובי אשתו.** מצעת לו מטתו: **אשה בריה.** הדר אמימר קרע באפיה דבריה: **קם קרע.** פעם שלישית:

מסורת הש"ס

א) [לעיל טו:], ב) [לעיל טו: פסחים ד. וש"נ], ג) [שמחות פ"ד], ד) כתובות ד., ה) נ"ז שם, ו) נ"ז שם, ז) [עי' תוספות סנהדרין ם. ד"ה אתיל וכו' מה שהאיתו סוגי' דהכא בתימה],

◆

תורה אור השלם

1. וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעִלוֹ וַיָּגָז אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: איוב א כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"ל אימא וכו' כלומר עד שאתה שואל: (ב) ד"ה והולך וכו' ללמד הלכה לתלמידים נתכוין: (ג) ד"ה כל שמתאבל וכו' כשהוא מתאבל על בן שלו ותיבת פי' נמחק:

◆

גליון הש"ס

גמ' והולך אחרי כלי. עיין לקמן דף כד ע"ב תוספות ד"ה אלא קרובי: שם מי שאין לו חלוק. עיין לקמן דף כד ע"א תוספות ד"ה וכל קרע ובתוספות ד"ה כי תניא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' הוסיפו עליהן אחיו ואחותו הבתולה מאמו ואחותו נשואה כו'. נ"ב עיין ריטב"א:

◆

מוסף רש"י

אמר ליה. רב. אימא קיימת. בלשון שאלה, כלומר עד שאתה משאיל על אבי שאל על אמי שאף היא אחותך (פסחים ד.). אמר ליה. עוד ר' חייא לרב ואימא אחותי קיימת, א"ל. רב, אבא קיים. ואבי כלום קיים הוא, עדיין לא הפיסתיך עליו ומאליו הבין, וי"א בניחותא היה משיבו רב על מי שאינו שואל כדי שיבין מן הכלל וקשה בעיני לומר שיוציא רב דבר שקר מפיו (שם). חלוץ לי מנעלי. להתאבל על אחי ואחותי, והולך אחרי כלי לבית המרחץ. ללמד הלכה לתלמידים נתכוין, שאין שמועה רחוקה שלאחר שלשים יום נוהגת אלא יום אחד ומקצתו ככולו ואינו צריך לישב כל היום כולו, מדאמר ליה והולך לי כלי אחרי לבית המרחץ ולא המתין עד למחר, אלמא שעה אחת די (שם). דאמר ליה רב לחייא בריה. כשמת חמיו (כתובות ד.). אינו רשאי לכוף את אשתו. כימי אבלה כשמת אביה או אמה (שם). פוקסת. מעברת סרק על פניה (שם). מוזגת לו את הכוס. ולא חיישינן להרגל דבר (שם).

א) דברי רבינו בכאן הובא ברי"ף כאן בשם איכא מ"ד יעוי' היטב מש"כ על דברי רבינו כזה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com